

Bevindingen over de nevenfuncties en financiële belangen door de Commissie Geloofsbrieven van het algemeen bestuur.

De voorzitter (dijkgraaf) bevordert de bestuurlijke integriteit van het waterschap, zo stelt de wet. Het instellen van een Commissie Geloofsbrieven van het algemeen bestuur draagt hieraan bij.

Het algemeen bestuur heeft bij besluit van 27 januari 2016 de leden van de Commissie Geloofsbrieven benoemd¹. (16IT006189)

Deze commissie toetst jaarlijks de (geactualiseerde) nevenfuncties en financiële belangen van de AB leden. De commissie brengt hiervan vervolgens verslag uit aan het AB.

Te melden aan het Algemeen bestuur is het volgende:

Inleiding:

In het vastgestelde Integriteitsbeleid van waterschap Brabantse Delta is over van de opgaven van nevenfuncties en financiële belangen door de leden van het algemeen bestuur en de dijkgraaf het volgende vastgelegd:

Het is aan bestuurders om beide opgaven actueel te houden. Er zal jaarlijks een vragenlijst aan bestuurders worden toegestuurd om de nevenfuncties en financiële belangen te actualiseren. De opgaven worden vervolgens beoordeeld door een door het algemeen bestuur aangewezen commissie. De commissie brengt hierover verslag uit aan het algemeen bestuur.

Op 4 januari jl. is aan alle AB leden en de dijkgraaf gevraagd om opgave te doen van hun nevenfuncties en financiële belangen. Alle aangeschrevenen hebben hieraan voldaan.

Op 13 april 2016 heeft de Commissie Geloofsbrieven, in het kader van het geldende integriteitsbeleid, de opgaven van nevenfuncties en financiële belangen door de leden van het algemeen bestuur en de dijkgraaf besproken en beoordeeld.

Naar aanleiding van sommige opgaven is bij enkele AB leden nog een verhelderende vraag gesteld over de nevenfuncties en/of financiële belangen.

Achtergrond:

De nevenfuncties en financiële belangen zijn getoetst aan de formele wetten zoals de Waterschapswet, Algemene wet bestuursrecht en aan de eigen regelgeving en beleid. Een aantal uitgangspunten en bepalingen licht de commissie eruit:

Vermijden (schijn van) belangenverstrengeling.

De dijkgraaf en de leden van het algemeen bestuur dienen opgave te doen van hun nevenfuncties (artikel 48 respectievelijk 32 Waterschapswet) en van hun financiële belangen (Gedragscode integriteit Brabantse Delta). Deze opgaven worden openbaar gemaakt. De kern van deze verplichting is gelegen in het feit dat in het openbaar bestuur in Nederland zoveel als mogelijk is (de schijn van) belangenverstrengeling dient te worden vermeden, dit in het belang van het vertrouwen dat burgers en bedrijven in de overheid moeten kunnen hebben.

De wetgever heeft zelfs "functies" benoemd die onverenigbaar zijn met de bij het waterschap beklede bestuursfunctie en die leiden tot het niet kunnen toelaten van gekozen of benoemde bestuurders tot de bestuursfunctie of – in een later stadium – tot een van rechtswege vervallen van het bestuurslidmaatschap (artikel 31 respectievelijk 47 Waterschapswet).

Primair individuele afweging.

De beslissing om een nevenfunctie (anders dan genoemd in artikel 31 Waterschapswet) te aanvaarden of aan te houden is primair de verantwoordelijkheid van de individuele bestuurder zelf. Deze moet hierover – in het belang van een transparant en geloofwaardig openbaar bestuur – wel zo open mogelijk zijn en zich daarover zo nodig kunnen verantwoorden.

Voor de dijkgraaf geldt een zwaardere verplichting omdat de Waterschapswet in artikel 48, lid 2 bepaalt: *De voorzitter meldt zijn voornemen tot aanvaarding van een nevenfunctie, anders dan uit hoofde van zijn voorzitterschap, aan het algemeen bestuur.*

¹ De commissieleden (en de vervangers) zijn in beginsel benoemd voor de zittingsperiode van het algemeen bestuur.

De wet gaat er van uit dat er situaties zijn waarin verschillende belangen met elkaar kunnen conflicteren. De Waterschapswet (artikel 38a) zegt hierover:

Een lid van het algemeen bestuur neemt niet deel aan de stemming over:

a. een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken.

Collectieve zorgplicht.

De Algemene wet bestuursrecht (artikel 2:4) heeft daarnaast op dit punt ook een norm geformuleerd voor bestuursorganen als collectief.

"Lid 1: Het bestuursorgaan vervult zijn taak zonder vooringenomenheid.

Lid 2: Het bestuursorgaan waakt ertegen dat tot het bestuursorgaan behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang bij een besluit hebben, de besluitvorming beïnvloeden."

Bevindingen:

De opgegeven nevenfuncties zijn niet onverenigbaar met die van het lidmaatschap van het algemeen bestuurder. Deze functies leveren dan ook in beginsel geen belangenverstrengeling op. Ook van de financiële belangen van de AB leden kan gezegd worden dat deze in beginsel geen belangenverstrengeling opleveren.

De woorden 'in beginsel' zijn gekozen omdat t.a.v. de nevenfuncties en financiële belangen in *concrete aangelegenheden* waarin het AB bevoegd is, sprake kan zijn van een persoonlijk belang, of een functioneel belang. Dan kan (de schijn van) belangenverstrengeling ontstaan.

Dit wordt opgemerkt omdat een aantal AB leden nevenfuncties en financiële belangen heeft, die bij *concrete aangelegenheden* tot (de schijn van) belangenverstrengeling kunnen leiden.

Uitgangspunt voor AB leden is dat zij mee *moeten* stemmen als een besluit in stemming wordt gebracht (is een fundamenteel recht van volksvertegenwoordigers.) Dit wordt ook in het eigen Reglement van Orde zo verwoord.

Wanneer echter sprake is van een persoonlijk belang of functioneel belang, dient de betreffende bestuurder volgens de Waterschapswet niet mee te stemmen over de betreffende aangelegenheid. Het is aan het AB lid zelf om de afweging te maken of hij van oordeel is of er sprake is van een persoonlijk of functioneel belang op grond waarvan hij wel of niet meestemt.

Ter illustratie:

Een aantal AB leden is bijvoorbeeld agrarisch ondernemer en eigenaar van een bedrijf. Indien een er een aangelegenheid speelt waarin het AB bevoegd is te besluiten en het bedrijf/de eigenaar zelf een belang heeft bij een besluit van het waterschap, dan kan meestemmen – zeker als het om krappe minder- of meerderheid gaat - tot een onrechtmatig AB-besluit leiden. Van onrechtmatigheid (in strijd met art 2:4 Awb) is pas sprake als het betreffende AB lid ook daadwerkelijk de besluitvorming heeft beïnvloed. En dat kan bijvoorbeeld door zich actief in de discussie te mengen door het woord te voeren, door een motie in te dienen of een amendement.

Een aantal AB leden is bestuurder (bijv. voorzitter of penningmeester) van een stichting of vereniging. Of zoals DB-leden (die tevens AB-lid zijn, omdat waterschappen geen duaal stelsel kennen), bestuurder in een dagelijks bestuur van een verbonden partij. Het meestemmen in een aangelegenheid waarbij die stichting, vereniging of verbonden partij een belang heeft, kan leiden tot functionele belangenverstrengeling als het betreffende AB lid tevens bestuurslid van de betreffende vereniging of stichting dit orgaan kan vertegenwoordigen. Of dat het geval is, is terug te vinden in de statuten van het orgaan of de wet. Wat ook kan is dat een bestuurder vertegenwoordigingsbevoegd is omdat hij daartoe gevolmachtigd is. In die gevallen kan bij kwesties over de stichting, vereniging of verbonden partij, waarbij het AB bevoegd is om te besluiten tot een onrechtmatig besluit leiden als hij ook het besluitvormingsproces heeft beïnvloed.

Een aantal AB leden is volksvertegenwoordiger van een gemeente. Als de betreffende gemeenteraad bevoegd is in een bepaalde kwestie en het AB is dat ook, dan kan er ook sprake zijn van functionele belangenverstrengeling. Ook dan kan dit leiden tot een onrechtmatig besluit, zoals hiervoor beschreven.

Uit jurisprudentie staat vast dat een volksvertegenwoordiger het meestemmen niet kan worden ontzegt (fundamenteel recht). Als uiterste maatregel zou – bij dreiging van een onrechtmatig besluit – de voorzitter het onderwerp van de agenda kunnen halen.

Een aantal AB leden werkt bij een bedrijf/organisatie, of heeft een eigen bedrijf. Zeer regelmatig gaat het om adviesfunctie bij een bedrijf/organisatie of een eigen adviesbureau. Als het betreffende AB lid in een aangelegenheid wil meestemmen waarin zijn bedrijf of hij als functionaris heeft geadviseerd, kan de schijn van functionele belangenverstrengeling ontstaan. Bij schijn van belangenverstrengeling kan in beginsel meegestemd worden. Wel is het goed om vooraf na te denken over de beeldvorming die kan ontstaan.

Overigens bleek, naar aanleiding van het voorbereiden van dit verslag dat de AB leden Verhulst en Spierings (inmiddels) ook pachter zijn van gronden van het waterschap. De Waterschapswet stelt dat dit alleen kan als er een ontheffing is verleend door GS van de Provincie. Inmiddels is GS gevraagd om een ontheffing. De verwachting is dat die ook op korte termijn verleend zullen worden, te meer omdat de betreffende AB-leden/pachters terecht geen enkel voordeel gehad hebben gehad van het feit dat zij ook AB-lid waren/zijn geworden. Daarnaast is hen gewezen op de geldende wet- en regelgeving in het kader van integriteit en het beraadslagen en stemmen bij gelegenheden waarbij hun pachtrechten een rol zouden kunnen spelen. Inmiddels zijn maatregelen getroffen om bij aanstelling van AB-leden, dan wel bij het toekennen van pachtrechten hier scherper op te letten.

Samenvat:

Is het AB bevoegd om over een kwestie te besluiten en in die kwestie is sprake van een direct of middellijk persoonlijk of functioneel belang, dan dient een AB lid niet mee te stemmen (artikel 38a Waterschapswet). Het AB lid maakt zelf de afweging om wel of niet mee te stemmen. Stemt een AB lid mee, dan kan achteraf de bestuursrechter dit AB besluit als onrechtmatig bestempelen.

Is het AB bevoegd tot besluitvorming in een kwestie dan is alertheid ook geboden omdat nevenfuncties en/of financieel belang, meestemmen zeker in combinatie met het mee beraadslagen (beïnvloeden) eveneens tot een onrechtmatig besluit van het AB leiden.

Tot slot:

De nevenfuncties en financiële belangen zullen op de website van het waterschap gepubliceerd worden. Dit zal gebeuren in een bepaald sjabloon zodat het past in de huisstijl van de website. Vlak voor publicatie zal nog aan de AB leden gevraagd worden of de te publiceren gegevens correct zijn.

Begin volgend jaar zal de AB leden gevraagd worden naar een geactualiseerde opgave (wederom met behulp van een formulier), waarna de commissie Geloofsbrieven de opgaven kan toetsen en hiervan verslag kan doen aan het AB.

Indien er echter tussentijdse mutaties zijn, dan worden de AB leden verzocht deze toe te sturen aan het secretariaat. De commissie zal de mutaties beoordelen.

Zoals gezegd is het de verantwoordelijkheid van de AB leden om hun opgave van nevenfuncties en financiële belangen volledig en actueel te houden.

De Commissie Geloofsbrieven,

G. de Neve,
H. Schouwenaars,
K. de Jong